



ÅLANDS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSMYNDIGHET

Prövningsnämnden

Norragatan 17, AX-22100 Mariehamn

Tel: +358 18 528 600, Fax: +358 18 528 601

E-post: kansliet@miljohalsoskydd.ax

Hemsida: www.miljohalsoskydd.ax

MILJÖTILLSTÅND

Beslut nummer Diarienummer
ÅMH-Pn 17/10 2009-0717

Beslutsdatum
31.3.2010

Sökanden

Brändö Lax Ab
AX-22940 Åva

Ärende

Brändö Lax Ab ansöker om miljötillstånd för odling av sättfisk vid Enklobb och Kumlinge frys, Kumlinge kommun, samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, Brändö kommun. Ansökan innehåller en anhållan om att volymerna vid Enklobb och Kumlinge frys ska ses som en helhet och att bolaget för att minska sjukdomsspridning kan fördela volymerna enligt egen bedömning.

Ansökan innehåller även en anhållan om att ovannämnda sättfiskodlingar ska kunna konverteras till slaktfiskodling vid en ny odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, Brändö kommun, samt att två platser i Brunnsöfjärden ska kunna utnyttjas som övervintringsplatser.

De i ansökan avsedda verksamheterna är tillståndspliktiga enligt:

- 10 § landskapslag (2008:124) om miljöskydd, miljöskyddslagen,
- 6 kap. 16 § punkt a) vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, vattenlagen.

Beslut

Miljötillstånd

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM, beviljar med stöd av 17 § 1 mom. miljöskyddslagen Brändö Lax Ab miljötillstånd för odling av sättfisk vid Enklobb och Kumlinge frys, Kumlinge kommun, se bilaga 2, samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, Brändö kommun, se bilaga 3.

Brändö Lax Ab beviljas även tillstånd för fiskodlingsverksamhet vid en odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, Brändö kommun, samt att övervintra fisk vid Ånholm och Killingholm i Brunnsöfjärden, Brändö kommun, se bilaga 3.

Giltighet

Detta tillstånd gäller till och med 31.12.2016 under förutsättning att tillståndshavaren innehar laglig rätt till de för fiskodlingsverksamheterna erforderliga vattenområdena.

Nuvarande tillstånd för ovannämnda fiskodlingar är i kraft till dess att detta beslut vunnit laga kraft.

Ansökan om förnyat tillstånd ska lämnas till ÅMHM senast 01.07.2016. En förutsättning för att fortsatt tillstånd för fiskodlingsverksamheterna ska ges är att bästa tillgängliga teknik används. Till ansökningarna ska fogas en konkret plan för hur verksamheterna ska utvecklas för att minska belastningen på vattenområdet.

Ersättning

ÅMHM har prövat frågan om ersättning enligt 7 kap. 8 § vattenlagen. Myndigheten konstaterar att nedanstående tillståndsvillkor utgör sådant skydd att verksamheterna inte kommer att orsaka sådan skada som ligger till grund för ersättning enligt 7 kap. 4 och 6 §§ i vattenlagen.

Miljökonsekvensbedömning

ÅMHM har övervägt behovet av miljökonsekvensbedömning i enlighet med 2 och 3 §§ i landskapsförordning (2006:86) om miljökonsekvensbedömning. Till underlag för detta beslut krävs inte en miljökonsekvensbedömning.

Villkor och föreskrifter

Tillståndshavaren ska följa nedanstående villkor och föreskrifter utfärdade med stöd av 24 och 26 §§ miljöskyddslagen samt 4 kap. 7 § vattenlagen:

1. Den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten för sättfisk vid Enklobb får högst innehålla 1 310 kg fosfor och 10 800 kg kväve.

Den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten för sättfisk vid Kumlinge frys får högst innehålla 640 kg fosfor och 5 300 kg kväve.

Den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten för sättfisk vid Ånholm i Brunnsöfjärden, får högst innehålla 1 280 kg fosfor och 10 500 kg kväve.

Undantag får ske vid Enklobb och Kumlinge frys om någon av odlingsplatserna behöver hållas tom för att minska sjukdomsspridning. Den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten vid Enklobb eller Kumlinge frys vid detta undantag får högst innehålla 1 950 kg fosfor och 16 100 kg kväve. Detta undantag måste godkännas av ÅMHM och gäller enbart för ett år i taget.

24 § punkt a) miljöskyddslagen

2. Sättfiskodlingarna vid Enklobb, Kumlinge frys samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, kan konverteras, men enbart i sin helhet, till slaktfiskodling vid en odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet. ÅMHM måste för tillsynen underrättas vid konvertering.

Vid konvertering av Enklobbs sättfiskodling, får den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten i Skiftet högst innehålla 1 800 kg fosfor och 13 800 kg kväve.

Vid konvertering av Kumlinge frys sättfiskodling, får den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten i Skiftet högst innehålla 750 kg fosfor och 5 800 kg kväve.

Vid konvertering av Brunnsöfjärdens sättfiskodling, får den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten i Skiftet högst innehålla 1 450 kg fosfor och 11 100 kg kväve.

Vid konvertering av alla de tre ovannämnda sättfiskodlingarna får den totala mängden foder som årligen används i odlingsverksamheten för slaktfisk utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, högst innehålla 4 000 kg fosfor och 30 700 kg kväve.
24 § punkt a) miljöskyddslagen

3. Om tillståndshavaren utnyttjar konverteringsmöjligheten och odlar slaktfisk utanför Brunnsöfjärden i Skiftet får vinterförvaring av fisk ske vid Ånholm och Killingholm, båda i Brunnsöfjärden. Den totala mängden foder som årligen används för stödutfodring vintertid får högst innehålla 170 kg fosfor och 1 300 kg kväve.

Stödutfodring får enbart ske under perioden 15 oktober-15 maj. Stödutfodring ska minimeras och fodrets innehåll av fosfor och kväve subtraheras från det gällande gränsvärdet för slaktfiskodlingen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, så att slaktfiskodlingsverksamhetens totala gränsvärde inte överskrids.

24 § punkt a) miljöskyddslagen, 3 § 3 mom. fiskodlingsförordningen

4. Innan verksamhet inleds vid den nya odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, ska verksamhetsutövaren ordna så att området som berörs av odlingskassarna besiktas av en dykare. Besiktningens rapport ska skickas till ÅMHM för kännedom. Om maritim fornlämning upptäcks vid besiktning ska även Museibyrån vid Ålands landskapsregering kontaktas.

4 kap. 4 § punkt d) vattenlagen

5. Tillståndshavaren ska sträva till att minska belastningen på vattenområdet som verksamheterna ger upphov till och vid den dagliga skötseln noggrant beakta miljöskyddsaspekter. Tillståndshavaren ska tillämpa bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är ekonomiskt möjligt samt kontinuerligt sköta och underhålla anläggningarna så att minsta möjliga miljöförorening och störning av närliggande bebyggelse uppstår. Tillståndshavaren ska sträva till att minska foderkoefficienten och använda foder med minsta möjliga fosfor- och kväveinnehåll.

4 kap. 7 § 1-2 mom. vattenlagen, 4 § miljöskyddslagen

6. Tillståndshavaren ska så långt det är möjligt införskaffa information om fodrets ursprung och framställning för att på så sätt försäkra att det framställts på ett miljömässigt godtagbart sätt.

7 § miljöskyddslagen

7. Tillståndshavaren ska hålla fiskodlingsanläggningarnas konstruktioner och anordningar i sådant skick och förankra dem så att de hålls på den avsedda platsen och inte stör sjötrafiken eller förorsakar det övriga nyttjandet av vattendraget sådan skada som kan undvikas.

För att trygga sjötrafiken i anläggningarnas närhet ska konstruktionerna utmärkas på ett av Skärgårdshavets sjöfartsdistrikt godkänt sätt.

4 kap. 4 § vattenlagen

8. Kemikalier ska hanteras och användas så att eventuellt spill eller läckage inte kan nå avlopp, luft, mark eller vatten eller på annat sätt förorena miljön eller orsaka

olägenhet utöver vad deras faktiska bruk föranleder. Kemikalier som används inom verksamheterna ska antecknas i skötseljournal enligt villkor 11.

All personal som kommer i kontakt med kemikalier ska känna till kemikaliernas huvudsakliga egenskaper och hur de ska hantera eventuella olyckor. Svenskspråkiga skyddsinformationsblad för de använda kemikalierna ska finnas lätt tillgängliga. Utrustning för uppsamling av eventuellt spill eller läckage ska finnas tillgängligt på anläggningen.

Vid anläggningarna får endast sådana medel och kemikalier användas som är tillåtna enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1990:32).

Tvätt och färgning av kassar ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på miljön och bör i mån av möjlighet helt undvikas.

4-5 §§ och 24 § punkt e) miljöskyddslagen, 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen

9. Avfallshanteringen ska följa landskapslagen om renhållning (1981:3) och gällande kommunala föreskrifter samt skötas så att miljöförorening och olägenhet för människors hälsa förhindras. Allt avfall och farligt avfall ska separeras och hanteras med hänsyn till principen om bästa tillgängliga teknik samt förvaras i märkta och för ändamålet avsedda kärl. Avfallet ska återvinnas om det är tekniskt möjligt till en rimlig kostnad. Avfall och farligt avfall får endast lämnas till en av myndigheterna godkänd mottagare för ifrågavarande avfall.

Fodersäckar och ensilageplast får enligt Ålands landskapsregerings beslut (2003:35) inte eldas upp i verksamheten utan måste lämnas hos godkänd mottagare.

All hantering av död fisk ska ske slutet för transport till godkänd anläggning för kompostering eller motsvarande godkänd anläggning enligt krav för behandling av animaliskt kategori III avfall, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning nr 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel. Hanteringen ska redovisas i skötseljournal enligt villkor 11.

8a - 8f §§ landskapslag (1998:91) om renhållning

10. Om fisken i anläggningarna konstateras eller misstänks ha en smittsam sjukdom som kan överföras från ett djur till ett annat eller en smittsam sjukdom som inte allmänt förekommer, ska sökanden underrätta ÅMHM och landskapsveterinären vid Ålands landskapsregering samt vidta nödvändiga åtgärder. Om avfall i form av död fisk uppkommer vid bekämpningen av sjukdom ska avfallet behandlas i en av myndigheterna godkänd anläggning för behandling av animaliskt avfall med risk för smitta.

4 kap. 4 § vattenlagen

11. För kontroll av verksamheternas miljökonsekvenser ska skötseljournal för varje odlingsplats föras. I journalen ska finnas uppgifter om:

- foderleverantör samt företagsmärkning
- mängden använt foder och dess innehåll
- de mängder fisk som tillförts odlingen samt bortförts från den
- förekomst av eventuella fisksjukdomar och behandling av dem samt fiskens medicinering och dödlighet
- hantering av död fisk enligt villkor 9

- använda kemikalier, inköp, förbrukning och lagerhållning
- typ och mängd avfall samt avfallets mottagare
- andra nödvändiga uppgifter om verksamheten

Journalen ska bevaras 5 år vid anläggningen och kunna uppvisas vid inspektion eller tillställas myndigheten. ÅMHM ska årligen före utgången av februari tillställas ett årssammandrag på en för detta ändamål uppgjord blankett.

Tillståndshavaren ska på begäran av ÅMHM uppge nödvändiga uppgifter och utredningar för kontroll av skötseljournalens tillförlitlighet.

26 § miljöskyddslagen

12. Tillståndshavaren ska på egen bekostnad låta utföra kontroller av fiskodlingarnas inverkan på vattendraget, inverkan på fiske och fiskbestånden på ett av myndigheten godkänt sätt. Kontrollerna kan utföras som samkontroll tillsammans med de andra kontrollskyldiga i området enligt det gemensamma miljökontrollprogrammet för fiskodlingarna på Åland. Om tillståndshavaren inte utför kontrollerna inom detta program ska ett förslag till alternativt program lämnas in till ÅMHM inom två månader efter det att detta beslut vunnit laga kraft.

Om resultaten av observationerna ger anledning därtill kan kontrollprogrammet senare ändras i samråd med ÅMHM eller i enlighet med 26 § 4 mom. miljöskyddslagen.

Resultaten av kontrollerna ska inlämnas till ÅMHM samt till Kumlinge och Brändö kommuner. Dokument och resultat från kontrollprogrammet ska bevaras vid anläggningarna och kunna uppvisas för tillsynspersonal.

26 § miljöskyddslagen

13. Tillståndshavaren ska utse en ansvarig person som har den kunskap som krävs för att övervaka anläggningarna så att miljötillståndet följs. Personens namn och kontaktuppgifter ska meddelas till ÅMHM. Vid byte av ansvarig person ska uppgifterna uppdateras.

7 § miljöskyddslagen

14. Tillståndshavaren är skyldig att kontrollera, utreda och redovisa verksamheternas miljökonsekvenser vid avslutande av verksamhet. Meddelande om avveckling ska göras till ÅMHM, som kan besluta om sådana undersökningar, åtgärder och försiktighetsmått som krävs vid avveckling av verksamheten.

24 § punkt d) miljöskyddslagen

Beslutsmotiveringar

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM, konstaterar, efter att ha prövat förutsättningarna för tillstånd, att verksamheten med iakttagande av de i tillståndet givna tillståndsvillkoren är förenliga med miljöskyddslagen och den lagstiftning som nämns i 10 § i samma lag. Vid avgörandet har myndigheten även beaktat förutsättningarna som gäller för verksamhetsutövaren enligt 7 § miljöskyddslagen. De villkor och föreskrifter som fastställts i beslutet har utformats så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig enligt 4 § miljöskyddslagen.

Brändö Lax Ab anhåller om tillstånd för odling av sättfisk vid Enklobb och Kumlinge frys, Kumlinge kommun samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, Brändö

kommun. Ansökan innehåller även en anhållan om att ovannämnda sättfiskodlingar ska kunna konverteras till en slaktfiskodling vid en ny odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, samt att två odlingsplatser i Brunnsöfjärden, vid Ånholm och Killingholm, då kan utnyttjas som övervintringsplatser. Sökanden har nyttjanderätt till de samfällda vattenområdena genom nyskrivna arrendekontrakt. Odlingsplatserna vid Enklobb, Kumlinge frys och i Brunnsöfjärden är alla tre befintliga odlingsplatser, men i och med detta beslut ändras inriktningen vid dessa odlingar från odling av regnbågslox avsedd för konsumtion till odling av enbart sättfisk.

Ansökan innehåller även en anhållan om att volymerna vid Enklobb och Kumlinge frys kan ses som en helhet och att bolaget för att minska sjukdomsspridning kan fördela volymerna enligt egen bedömning.

Enligt 5 kap. 9 § 2 mom. vattenlagen får ny eller ändrad verksamhet komma till stånd i vattenområdet endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte kan bidra till ökad övergödning i området eller att förbättringsöverskott utnyttjas. Omstruktureringar och flyttningar av fiskodlingsenheter är därmed möjligt utan att förbättringsöverskott utnyttjas så länge den totala belastningen av övergödande ämnen inte ökar inom det berörda vattenområdet. De berörda fiskodlingsenheterna ligger inom samma vattenområde, Östra saltsjöområdet, enligt bilaga 11, vattenförordning (1996:77) för landskapet Åland. Därmed ges möjlighet till konvertering och flytt av sättfiskodlingarna vid Enklobb och Kumlinge frys samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden till odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, utan beslut om förbättringsöverskott då flyttningen inte bidrar till ökad övergödning i området.

Odlingsplatsernas lokalisering

Enligt 4 kap. 6 § vattenlagen får vattenfarlig verksamhet endast utövas på plats eller platser där minsta möjliga olägenhet för vattenmiljön uppstår och där förutsättningarna finns eller kan skapas för det slags verksamhet som är i fråga, utan att oskäligt högre verksamhetskostnader uppstår till följd av platsvalet. ÅMHM konstaterar att forskning visat att kuststräckor med goda förutsättningar för fiskodling vanligen har en hög vattenomsättning. Hög vattenomsättning medför att utspädningen är stor och att eventuella övergödningseffekter är svåra att mäta i odlingens närhet. Vid en bra lokalisering får man således små lokala effekter, men ett generellt tillskott av närsalter till havet.

Odlingsplatsen vid Enklobb är belägen mellan Enklobb och Ånholm, i ett brett och öppet sund sydost om Enklingelandet. Vattendjupet är mellan 15-18 meter och genom sundet går en farled. Odlingsplatsen vid Kumlinge frys är belägen strax öster om Kumlinge färjefäste, norr på Kumlinge, och farleden passerar precis utanför odlingen. Vattendjupet vid odlingsplatsen är mellan 12-14 meter. Enklingefjärden, norr om Kumlinge frys, är tydligt avskilt med sund och trösklar gentemot omgivande fjärden, men erosionsbottnar i området tyder dock på strömmande vatten och god vattenomsättning. Belastningen på vattenområdet runt Kumlinge frys har minskat de senaste åren i och med att två tidigare närliggande fiskodlingar har upphört med sina verksamheter i området.

Odlingsplatsen i Brunnsöfjärden är belägen utanför Ånholm, i södra delen av fjärden som går mellan Torsholma och Brunnsö. I öster mynnar Brunnsöfjärden ut i öppet

hav, Skiftet, medan fjärden norrut begränsas av typisk innerskärgård, bestående av ett antal holmar och skär. Vattendjupet vid odlingsplatsen är mellan 10-12 meter. Även vid denna odlingsplats passerar en farled precis vid odlingsplatsen. Den nya odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, är belägen i ett öppet havsområde och vattendjupet är mellan 20-30 meter.

Enligt bilaga 1 i landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet, fiskodlingsförordningen, är de tre befintliga odlingsplatserna lokaliserade i ett område som klassas som inre vatten med lägre vattenomsättning. Den nya odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet är däremot lokaliserad i ett område som klassas som yttre vattenområde med hög vattenomsättning.

Odlingsplatsernas lämplighet

Enligt mätningar av vattenströmmar, "Strömrosor beräknade för Ålands fiskodlingar" (A. Engqvist, A&I Engqvist Konsult HB, 2007), bedöms vattnets medelström vid Enklobb vara god i alla riktningar. Vid Kumlinge frys går vattenströmmen huvudsakligen i västlig och östlig riktning, men hastigheten bedöms vara låg jämfört med övriga befintliga odlingsplatser. Vid odlingsplatsen i Brunnsöfjärden är vattenströmmarna goda i riktning mot öst-nordöst samt mot väst-sydväst. Vid den nya odlingsplatsen i Skiftet finns inte några mätningar utförda, men öster om odlingen ligger Skiftesrännan, ett djupare stråk i nord-sydlig riktning med 30-50 meters djup. Man kan därmed på goda grunder anta att vattenutbytet och genomströmningen vid odlingsplatsen är stor samt att spridningsmöjligheten av näringsämnen i vattnet därmed är mycket god.

Enligt den schematiska utredningen "Förslag till det reviderade miljökontrollprogrammet för fiskodlingen på Åland" (Jukka Mehtonen, Husö biologiska station, 2000) över de åländska fiskodlingarnas instängdhet har vattenområdet vid Enklobb fiskodling beräknats ha en yta på 1,48 km² och en öppenhet på 0,73. Vid odlingsplatsen Kumlinge frys beräknas ytan vara 1,18 km² och öppenhetsvärdet 1,84. För odlingsplatsen i Brunnsöfjärden beräknas vattenområdets yta vara 1,35 km² och öppenheten 0,35. Öppenheten har beräknats genom att dividera summan av tvärsnittsareorna i de sund som avgränsar vattenområdet med områdets area multiplicerat med hundra. Öppenheten avspeglar vattenutbytestiden och är ett mått på ett områdes känslighet för övergödning. Fiskodlingarna som ingick i studien hade öppenhetsvärden inom intervallet 0,1-3,0. Öppenhetsvärdet på 0,35 i Brunnsöfjärden indikerar att vattenutbytet är begränsat, medan öppenhetsvärdena vid Enklobb och Kumlinge frys indikerar ett förhållandevis gott vattenutbyte. För vattenområdet vid den nya odlingsplatsen i Skiftet saknas beräkningar, men ÅMHM konstaterar dock utgående från sjökort att området bör ha ett stort öppenhetsvärde, då området är både djupt och öppet.

Enligt 3 § om krav på plats för fiskodling i fiskodlingsförordningen ska fiskodlingar med en årlig produktion som överstiger 25 ton endast bedrivas på plats som ligger utanför de områden som enligt förordningen är inre vatten med lägre vattenomsättning samt ha ett öppenhetsvärde som är minst 0,75. Målsättningen med fiskodlingsförordningen är att de inre strandnära odlingsplatserna ska flyttas till mer lämpliga odlingsplatser med högre vattenomsättning. Sättfisk utgör enligt 1 § i samma förordning ett undantag och därmed kan odlingsplatser för sättfisk i innerskärgården, med i övrigt lämpliga förutsättningar, godkännas. Odling av sättfisk

förutsätter enligt verksamhetsutövarna mindre exponerade odlingslokaliteter på grund av att fisken är mera känslig och kräver kontinuerlig tillsyn.

ÅMHM finner det skäligt, då det är fråga om pågående verksamheter och utifrån den ovannämnda undersökningen om vattenströmmar i området samt att sättfisk kräver skyddad odlingsplats, att odlingsplatserna vid Enklobb, Kumlinge frys och vid Ånholm i Brunnsöfjärden kan godkännas för sättfiskodling, men i en något mindre omfattning än tidigare. ÅMHM bedömer att odlingsplatsernas lokalisering i inre skärgården gör områdena känsliga för belastning av övergödande ämnen och verksamheterna därmed ska begränsas och minskas något för att förebygga risk för försämring av vattenkvalitet i enlighet med 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen.

Den nya odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden uppfyller kraven på plats för fiskodling i fiskodlingsförordningen.

Områdena nyttjas enligt ansökan inte för annan närings- eller yrkesverksamhet och har inte heller någon speciell skyddsstatus. Områdena i fråga har en del fritidsbebyggelse och utnyttjas i viss mån och framförallt sommartid av ortsbefolkning och turister för rekreation och fiske. För att i enlighet med de allmänna kravbestämmelserna i 2 kap. miljöskyddslagen undvika negativ miljöpåverkan och i enlighet med 4 kap. 4 § i vattenlagen måna om enskilda och allmänna intressen åläggs tillståndshavaren i enlighet med miljöskyddslagen 24 och 26 §§ nödvändiga villkor och föreskrifter om hänsyn till samfärdseln och att hantera ämnen och avfall på ett miljömässigt godtagbart sätt. Vissa uppgifter i verksamheten ska även journalföras för tillsynen och kontrollen av att villkoren i tillståndet iakttas.

Vattnets kvalitet

Enligt 1 kap. 1 § vattenlagen ska vatten och vattenområden inom landskapet användas på det sätt som bäst gagnar en uthållig utveckling. Ytvatten samt ekologiska förhållanden i saltsjön ska nyttjas, skyddas och vårdas så att en uthållig utveckling gagnar och så att där kan finnas sådana växt- och djursamhällen, som i huvudsak utgör naturliga inslag i dessa naturmiljöer.

Kontroll av odlingarnas miljöpåverkan sker inom ramen för det av Ålands landskapsregering godkända, gemensamma miljökontrollprogrammet för de åländska fiskodlingarna från 1993, vilket reviderats år 2002 och 2007. Under senaste revideringen gjordes en helhetlig provtagningsplan för åren 2008-2013. Enligt denna nya plan sker provtagning årligen vid samtliga fiskodlingsenheter där verksamhet bedrivs. Enligt undersökningar av vattenkvaliteten och havsbottnens tillstånd som utförts åren 1997 - 2008 har fiskodlingens inverkan på vattenmiljön vid Enklobb och Kumlinge frys samt i Brunnsöfjärden de senaste åren varit mestadels måttlig och stor.

Antalet undersökningar av bottenfauna under provtagningsperioden har varit så pass fåtaliga att fiskodlingarnas påverkningsgrad på bottenarna är svår att bedöma.

ÅMHM konstaterar utgående från nedanstående kontrollresultat att verksamheterna, i den omfattning de bedrivits under föregående tillståndsperiod, medfört en negativ inverkan på vattenmiljön och anser att verksamheternas belastning i områdena ska begränsas och minskas för att förebygga risk för försämring av vattenkvalitet i enlighet med 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen.

Tabell 1. Inverkan på vattenkvaliteten vid Enklobb

År	Inverknningar på vattenkvalitet	Eutrofiklass	Användbarhetsklass	Bottenfauna
1997	inga	något eutroft	nöjaktig	litet förorenad
1998	tydliga	något eutroft	god	
1999	tydliga	något eutroft	god	
2000	tydliga	eutroft	nöjaktig	litet-betydligt förorenad
2001	tydliga	något eutroft	nöjaktig	
2002	tydliga	eutroft		
2003				något påverkat
2004	måttlig	oligotrof		
2007	måttlig till stor			
2008	stor			

Tabell 2. Inverkan på vattenkvaliteten vid Kumlinge frys

År	Inverknningar på vattenkvalitet	Eutrofiklass	Användbarhetsklass	Bottenfauna
1998	lindriga	något eutroft	god	
1999	lindriga	karg	utmärkt	
2000	lindriga	något eutroft	god	litet förorenad
2001	inte några	något eutroft	god	
2006	måttlig			
2007	måttlig			
2008	måttlig			

Tabell 3. Inverkan på vattenkvaliteten i Brunnsöfjärden

År	Inverknningar på vattenkvalitet	Eutrofiklass	Användbarhetsklass	Bottenfauna
1998	lindriga	något eutroft	god	
1999	lindriga	något eutroft	god	
2000	lindriga	något eutroft	god	litet förorenad
2001	tydlig	något eutroft	god	
2003	måttlig	mesotrof		obetydligt påverkad
2005	måttlig	oligotrof		
2007	måttlig till stor			
2008	stor			

Verksamheternas belastning

Enligt 4 kap. 1 § vattenlagen ska vattenfarlig verksamhet utövas så att ändamålet med verksamheten nås med minsta skada och olägenhet utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att verksamheten omöjliggörs. Av förarbetena till vattenlagen framgår att övergödning är ett av de största vattenvårdsproblemen i saltsjön. Myndigheten konstaterar att fiskodling innebär ett nettotillskott av närsalter till vattnet och att det ur ett åländskt perspektiv är det största enskilda bidraget till Östersjöns totala övergödningssproblem. Myndigheten konstaterar med utgångspunkt i detta att det är skäligt att tillståndet omprövas med 5 års intervall och att begränsa fiskodlingsverksamhetens belastning på vattenmiljön i enlighet med vad som stadgas i 4 kap. 7 § vattenlagen.

Enligt 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen ska den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan krävas för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvaliteten. Omfattningen av åliggande enligt 4 kap. 7 § 1

mom. ska bygga på tekniskt bästa möjliga lösning som är ekonomiskt möjlig för den typ av verksamhet som är ifråga. Myndigheten konstaterar att en minskning av belastningen från fiskodlingsverksamhet med dagens teknik i huvudsak kan uppnås genom att minska mängden genom fodret tillförda närsalter till vattnet. Hur stor belastningsminskningen kan bli begränsas dock av vilka krav på närsalter fisken har för bibehållen tillväxt och välmående, utfodringsteknik samt av de foder som finns tillgängliga på marknaden. Med beaktande av de befintliga odlingarnas placering i inre vattenområde och Brunnsöfjärdens låga öppenhetsvärde samt att de medfört negativ inverkan på vattenmiljön har den totala mängd kväve och fosfor som fodret årligen får innehålla beräknats och justerats så att förutsättningar för tillstånd enligt 4 kap.1, 2, 4 och 7 §§ vattenlagen ska föreligga.

ÅMHM bedömer, med beaktande av den inverkan odlingarna haft på vattenmiljön, att tillståndsvillkoren är ändamålsenliga för att uppnå tillräckligt miljöskydd enligt 4 kap. vattenlagen. Verksamheterna vid Enklobb och Kumlinge fryns samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, skulle enligt myndighetens beräkningar leda till en sammantagen årlig teoretisk belastning på vattenmiljön om 1 908 kg fosfor och 17 513 kg kväve. Beräkningen av belastningen har utgått från genomsnittliga värden av fodrets innehåll av kväve och fosfor, som sökanden angett i ansökan, samt bedömningen att bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är tillämpbar används. Vid sättfiskodling varierar fosfor- och kväveinnehållet i fodret beroende på foderstorlek. De mindre foderstorlekarna innehåller högre halter näringsämnen för att kunna tillgodose fiskens behov under de tidigare uppväxtfaserna. Vid sättfiskodling har myndigheten uppskattat den genomsnittliga foderkoefficienten (FK) till 1,15. Vid beräkningarna har myndigheten utgått från att fodret vid sättfiskodling innehåller i genomsnitt 0,9 % fosfor och 7,0 % kväve samt att fisken binder 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve. I bedömningen har såväl fiskens välmående, miljömässiga aspekter samt uppgifter i ansökan beaktats. Den i havet utsläppta specifika belastningen blir enligt denna beräkning 6 gram fosfor och 53 gram kväve per kilogram producerad fisk. Kvävebelastningen är något högre än vad som gäller enligt fiskodlingsförordningen, där sättfisk anges som undantag, på grund av att sättfiskens foder innehåller högre halter av kväve. Om tillståndshavaren odlar enligt ovanstående innebär det att denne enligt ÅMHMs beräkningar kan odla cirka 330 ton totalt vid de tre sättfiskodlingarna.

Tabell 4. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning vid Enklobb

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	1310	10800
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	154118	154286
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	134015	134161
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	536	3689
<i>Teoretisk belastning</i>	774	7111
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,053

Tabell 5. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning vid Kumlinge fryns

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	640	5300
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	75294	75714
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	65473	65839
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	262	1811
<i>Teoretisk belastning</i>	378	3489
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,053

Tabell 6. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning i Brunnsöfjärden

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet näringsinnehåll i fodret	1280	10500
Tillåtet näringsinnehåll ger max. fodermängd	150588	150000
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	130946	130435
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	524	3587
<i>Teoretisk belastning</i>	756	6913
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,053

Enligt forskningsenheten för fisk- och vilthälsa vid Evira i Finland behöver en odlingsplats vid utbrott av sjukdom hållas tom och saneras under ett år innan verksamheten åter kan inledas. ÅMHM beviljar sökandens anhållan om att volymerna vid Enklobb och Kumlinge frys kan ses som en helhet vid sjukdomsutbrott, men tillägget måste godkännas av ÅMHM och ges bara för ett år i taget.

Om sökanden, i enlighet med ansökan, vill konvertera sättfiskodlingarna till slaktfiskodling vid en ny odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, sker beräkningen av belastningen på vattenmiljön på grunder gällande odling av större regnbågslax. Myndigheten har även valt att vid konverteringen utgå från tidigare tillståndsvillkor och inte från de nya sättfiskvillkoren. Odlingsplatserna för sättfisk i detta beslut är alla tre lokaliserade i inre vattenområden och att de i den omfattning de bedrivits under föregående tillståndperiod, medfört en negativ inverkan på vattenmiljön och ska begränsas och minskas något för att förebygga risk för försämring av vattenkvalitet i enlighet med 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen. Den nya odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, uppfyller alla krav på plats för fiskodling i enlighet med 3 § fiskodlingsförordningen och ÅMHM anser därmed att liknande neddragning av tidigare odlingsvillkor inte är motiverat vid denna omstrukturering gällande utflyttning av inre odlingar till en mer lämplig odlingsplats.

Beräkningen av belastningen har för den nya odlingsplatsen utgått från genomsnittliga värden av fodrets innehåll av kväve och fosfor, samt bedömningen att bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är tillämplig används. Myndigheten har uppskattat den genomsnittliga foderkoefficienten (FK) till 1,15. Vid beräkningarna har myndigheten utgått från att fodret innehåller i genomsnitt 0,85 % fosfor och 6,5 % kväve samt att fisken binder 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve. I bedömningen har såväl fiskens välmående, miljömässiga aspekter samt uppgifter i ansökan beaktats. Den i havet utsläppta specifika belastningen blir enligt denna beräkning 6 gram fosfor och 47 gram kväve per kilogram producerad fisk. Om tillståndshavaren odlar enligt ovanstående innebär det att denne enligt ÅMHM:s beräkningar kan odla cirka 409 ton totalt vid odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, om alla tre sättfiskodlingar konverteras om till slaktfisk. Den sammantagna årliga teoretiska belastningen på vattenmiljön skulle bli 2 363 kg fosfor och 19 406 kg kväve.

Tabell 7. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning vid konvertering av Enklobbs sättfiskodling till slaktfiskodling

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	1800	13800
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	211765	212308
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	184143	184615
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	737	5077
<i>Teoretisk belastning</i>	1063	8723
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,047

Tabell 8. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning vid konvertering av Kumlinge frys sättfiskodling till slaktfiskodling

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	750	5800
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	88235	89231
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	76726	77592
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	307	2134
<i>Teoretisk belastning</i>	443	3666
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,047

Tabell 9. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning vid konvertering av Brunnsöfjärdens sättfiskodling till slaktfiskodling

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	1450	11100
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	170588	170769
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	148338	148495
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	593	4084
<i>Teoretisk belastning</i>	857	7016
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,047

Tabell 10. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning vid konvertering av alla tre ovannämnda sättfiskodlingar till slaktfiskodling

	<i>Fosfor (kg)</i>	<i>Kväve (kg)</i>
Nya villkor för tillåtet närsaltsinnehåll i fodret	4000	30700
Tillåtet närsaltsinnehåll ger max. fodermängd	470588	472308
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,15)	409207	410702
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	1637	11294
<i>Teoretisk belastning</i>	2363	19406
<i>Specifik belastning</i>	0,006	0,047

ÅMHM konstaterar vidare att det foder som används vid fiskodling i Östersjön i huvudsak består av råvaror från fisk. Fiskodling innebär därmed en indirekt påverkan på ekosystemen, varför myndigheten anser att det är skäligt att sökanden i enlighet med kravet i 7 § miljöskyddslagen ska ha tillräcklig kunskap om verksamheternas miljöpåverkan och kravet i 4 § miljöskyddslagen på förebyggande av skada därav. Sökanden ska så långt det är möjligt begära in uppgifter från leverantören om att fångst och tillverkning har skett enligt gällande lagar, överenskommelser och enligt miljömässigt godtagbara metoder och principer.

Tillstånd för vinterförvaring vid Killingholm och Ånholm, i Brunnsöfjärden

Brändö Lax Ab anhåller i sin ansökan om rätt att vid slaktfiskodling, få tillstånd till stödutfodring under vintern om maximalt 20 ton foder vid Ånholm och Killingholm, båda i Brunnsöfjärden, Brändö kommun. Brunnsöfjärden ligger enligt bilaga 1 fiskodlingsförordningen i inre vattenområde, men enligt 3 § 3 mom. fiskodlingsförordningen kan undantag göras för vinterförvaring under perioden 15 oktober - 15 maj. Myndigheten konstaterar även att stödutfodring under vintern är en förutsättning för att slakt av fisken kan spridas ut under året och beviljar därmed Brändö Lax Ab möjlighet till stödutfodring vid Ånholm och Killingholm i Brunnsöfjärden under perioden 15 oktober - 15 maj. Stödutfodringen om maximalt 20 ton foder skulle enligt myndighetens beräkningar leda till en sammantagen årlig teoretisk belastning på vattenmiljön om 100 kg fosfor och 822 kg kväve. Vid beräkningarna av belastningen vid stödutfodringen har myndigheten utgått från samma parametrar som vid tabell 7-10. Stödutfodringen ska dock minimeras och fodrets innehåll av fosfor och kväve ska subtraheras från gränsvärdet för slaktfiskodlingen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, så att vattenområdets totala belastning av övergödande ämnen inte överskrids i enlighet med 5 kap. 9 § 2 mom. vattenlagen.

Sammanfattande motivering

ÅMHM konstaterar att kravet på sökandens rätt till de erforderliga vattenområdena är uppfyllda och att platserna som avses i ansökan lämpar sig för fiskodlingsverksamhet i den omfattning som anges i tillståndsvillkoren ovan. Vidare konstaterar myndigheten att ovan ställda villkor utgör ett sådant skydd att verksamheterna inte står i strid med enskilda och allmänna intressen. För att förhindra att kulturvärden i form av maritima fornlämningar skadas, ska verksamhetsutövaren se till att området vid den nya odlingsplatsen utanför Brunnsöfjärden i Skiftet besiktas innan verksamheten inleds.

Fiskodlingsverksamhet medför ett nettotillskott av närsalter till havet, men då miljötillståndet innehåller villkor och föreskrifter för förebyggande av förorening och begränsning av fiskodlingsverksamhetens belastning, vilka ges med stöd av 24 och 26 §§ i miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen, anser myndigheten att nyttan av att verksamheten får bedrivas på de avsedda platserna är betydlig i förhållande till den skada som kan följa av att verksamheten tillåts.

Villkoren har utformats i syfte att tillse att ändamålet med verksamheten nås med minsta olägenhet för miljön, utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget och verksamheten omöjliggörs. Verksamhetsutövaren svarar enligt 7 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen, oavsett givna villkor, för att miljöförorening förebyggs, undanröjs och begränsas och för att försämring av vattenkvaliteten förhindras, så även efter det att verksamheten avslutats i enlighet med vad som sägs i 34 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen.

Med ovanstående motiveringar finner ÅMHM grund för beviljande av tillstånd för sättfiskodling vid Enklobb och Kumlinge frys, Kumlinge kommun samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, Brändö kommun.

ÅMHM beviljar även tillstånd för fiskodlingsverksamhet vid en ny odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, Brändö kommun, samt att övervintra fisk vid Ånholm och Killingholm, båda i Brunnsöfjärden.

Avgift

För detta tillståndsbeslut uppbärs avgift i enlighet med punkt 14.2 i avgiftstaxa 2009 för ÅMHM, fastställd av Ålands landskapsregering genom beslut nr 312 S10 /31.12.2008. Avgiften faktureras separat.

Fiskodling >1800 kg årligt fosforinnehåll i fodret	€	2375,00
Annonskostnad	€	341,60
Totalt *	€	2716,60

* Annonskostnad för delgivning av beslutet tillkommer.

Bilagor

1. Ärendehantering
2. Karta över Enklobb och Kumlinge frys
3. Karta över Brunnsöfjärden och nya odlingsplatsen i Skiftet
4. Besvärсанvisning

Detta beslut har upprättats i två likalydande exemplar. Ett exemplar sänds till sökanden med mottagningsbevis och ett arkiveras i ÅMHM:s ärendeakt.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,

Ordförande Ulrika Karlsson
Prövningsnämnden

Föredragande Ann-Sofi Wikingson
T.f. Miljöskyddsinspektör

ÄRENDEHANTERING

Ansökan

Ärende 2009-0717, ansökan om tillstånd för odling av sättfisk vid Enklobb och Kumlinge frys, Kumlinge kommun, samt vid Ånholm i Brunnsöfjärden, Brändö kommun, inkom till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM, 29.06.2009. Ansökan innehöll även en anhållan om att volymerna vid Enklobb och Kumlinge frys kan ses som en helhet och att bolaget för att minska sjukdomsspridning kan fördela volymerna enligt egen bedömning.

Ansökan innehöll även en anhållan om att ovannämnda sättfiskodlingar kan konverteras till slaktfiskodling vid en ny odlingsplats utanför Brunnsöfjärden i Skiftet, samt att två platser i Brunnsöfjärden, i Brändö kommun, kan utnyttjas som övervintringsplatser.

Ärendet kompletterades vid flera tillfällen. Den sista kompletteringen inkom 05.02.2010.

Delgivning av ansökan

Ansökan delgavs offentligt under tiden 15.2 - 8.3. 2010 på ÅMHM:s samt Kumlinge och Brändö kommuns anslagstavlor. Delgivning gjordes också genom annons i tidningen Åland 15.2.2010. Vid delgivningen framgick att envar hade rätt att skriftligen yttra sig över ansökan inom ovannämnda tid.

Yttranden

Ett yttrande har inkommit under tiden för offentlig delgivning.

Utlåtanden

ÅMHM har begärt och erhållit utlåtande enligt nedan:

- Brändö kommun, 21.01.2010
- Fiskeribyrån, Ålands landskapsregering, 28.01.2010
- Kumlinge kommun, 03.02.2010
- Museibyrån, Ålands landskapsregering, 03.02.2010

Bemötande

Sökanden har beretts tillfälle att yttra sig över sådant som tillförts ärendet av annan än sökanden. Sökanden har inte inkommit med något svar på hörandet.

Delgivning av beslut

Tillståndsbeslutet sänds till sökanden med mottagningsbevis. Meddelande om beslut delges offentligt genom annons i tidningen Åland samt genom anslag på ÅMHM:s samt Kumlinge och Brändö kommuns anslagstavlor. En kopia av beslutet finns under tiden framlagd för allmänheten på kommunkanslierna och ÅMHM:s kansli. Beslutet finns även tillgängligt på internet på ÅMHM:s hemsida, www.miljohalsoskydd.ax. Vid delgivningen framgår att sakägare kan anföra besvär över beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol.